

תורה אור

עם ביאורי
הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

פרשת משפטים

תשפ"ד

ד"ה "ראו כי ה' נתן לכם השבת" (ד)

לקוטי תורה בשלח, דף ב עמודה ב

לומדים יקרים,

אנו ממשיכים לפרסם את שיעורי הרב על ד"ה "ראו כי ה' נתן לכם השבת", שעוסקים במצוות השבת ומבארים בעומק ובבהירות את עניינה. השבוע מתפרסמים השיעורים האחרונים שיש בידינו של הסדרה. השיעור האחרון - על אות ו של המאמר - אינו מצוי בידינו. נזכיר, כי אין הכרח ללמוד את השיעורים הקודמים כדי להבין את השיעורים השבועיים, אם כי על ידי כך מתקבלת תמונה בהירה יותר.

תוכן העניינים

התפילה - סולם המחבר בין מעלה ומטה.....3

התפילה היא עטרה.....9

***

חיבור מעלה ומטה בשבת.....13

השבת מאירה את מעשי החול ולפיהם.....18

סיכום.....21

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת אחי האהוב ינון פליישמן, שנפל במלחמה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

ה. והנה ידוע בכל התחברות עליון ותחתון צריך שיהיה מי שמחבר אותם, כנזכר לעיל. וגם כאן, אחר אשר יש עליון ותחתון, דהיינו בחינת עונג העליון העצמי ובחינת גילוי לתחתונים המקבלים ונהנין מזיו וכו', צריך שיהיה מי שמחבר

עצמם. ככל ששני הדברים רחוקים זה מזה, החיבור צריך להיות חזק ומשמעותי יותר.

לענייננו, החיבור בין העליון והתחתון הוא מצד אחד דבר מאוד קבוע, אבל מצד שני הוא גם זקוק לסוג של ממשק שדרכו הוא יוכל להתממש; אם הממשק הזה חסר, העליון והתחתון אינם יכולים להתחבר זה עם זה. בלשון אחרת, העליון והתחתון אינם מתחברים מאחר שהם אינם יכולים לדבר זה עם זה, אין להם קומוניקציה; וכדי שתהיה להם קומוניקציה יש צורך שיהיה ביניהם ממוצע שבו הדברים זורמים. כאשר יש עליון ותחתון באיזושהי מציאות, שני הצדדים צריכים כביכול לשלוח שלוחות שתהיינה הממוצע ביניהם, וכאשר אין ממוצע כזה אין באמת חיבור – בכל אופן שהדברים יהיו.

וגם כאן, אחר אשר יש עליון ותחתון, דהיינו שיש כאן מצד אחד בחינת עונג העליון העצמי. לעיל אדמו"ר הזקן הסביר שהמהות של העונג היא המהות של החיים, והיא עומדת בפני עצמה – היא איננה צריכה שיהיה לה נושא מסוים שהיא חלה עליו, אלא היא כשלעצמה קיימת מתוך עצמה; היא הדבר לעצמו, העונג בפני עצמו. אם כן, העונג העליון נמצא מצד אחד, ומהצד השני יש בחינת גילוי לתחתונים, המקבלים ונהנין מזיו השכינה וכו'.

מכיוון שיש כאן שני עולמות שהם אינם שייכים זה לזה, צריך שיהיה מי שמחבר

תחילת המאמר עסק בדברי חז"ל, שהעולם הזה נברא ב-ה"א והעולם הבא נברא ביו"ד. אדמו"ר הזקן עסק בקצב התפשטות המציאות שמכוון על פי שם הוי"ה, ועל כך שהנשמות שנהנות מזיו השכינה בעולם הבא צריכות להשיג לשם כך את 'זיו השכינה'. בנוסף, דובר מעט על הפעפוע שבין העולם הבא והעולם הזה, ועל כך שהוא יכול להתרחש רק על ידי התורה והמצוות. בשיעורים הקודמים, המאמר עסק בענייניו של התענוג ובהבדלים בין התענוגים השונים, ועל כך שטעמי המצוות נובעים למעשה מהעונג העליון העצמי של הקב"ה. בסוף השיעור הקודם אדמו"ר הזקן התחיל לעסוק בכך שהשבת למעשה מאירה את מעשי החול של ימות השבוע, כלומר את המצוות, ובחלק זה של המאמר יתבאר עניינה ומהותה של הארה זו, כמו גם הקשר שבין השבת וימות החול.

***

התפילה - סולם המחבר בין מעלה ומטה

ה. והנה ידוע שבכל התחברות עליון ותחתון, צריך שיהיה מי שמחבר אותם, כנזכר לעיל. כאשר עולם עליון ועולם תחתון צריכים להתחבר זה עם זה, צריך שיהיה משהו שיחבר ביניהם. למעשה, מדובר כאן על כך שבכלל כל שני דברים שאינם תואמים מעצם מהותם זקוקים לחיבור, והם אינם יכולים להתאחות מצד

ויביא את העלם העונג העליון להתחבר לתחתונים בבחינת הגילוי וכו'. והמחבר הוא בחינת תפילה. דהנה ידוע שהתפילה נקראת סולם, כמו שכתוב בזוהר על פסוק "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" וכו'. ועל דרך הסולם הנה יש בו מדרגות הרבה, והוא על ידי השליכות שבו כידוע. ודרך כלל הנה ארבעה עולמות יש: אצילות, בריאה, יצירה עשיה כידוע, והן דוגמת ארבעה שליכות בסולם, להיות שהן זה למעלה מזה, ועולים ממדרגה למדרגה – מעשיה ליצירה, כנזכר לעיל. וידוע דהתפילה נחלק דרך כלל לארבע מדרגות האלו דאצילות, בריאה, יצירה עשיה, להיות כי התפילה הוא ענין עליות על ידי מסירות נפש,

ביניהם שמעביר את המעשה של ימות השבוע אל העונג של השבת.

דהנה ידוע שהתפילה נקראת סולם, כמו שכתוב בזוהר (ח"א רסו, ב, השמטות חלק נ; תיקוני זוהר מה) על פסוק "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" וכו' (בראשית כח, יב) – שזוהי בעצם התפילה. ועל דרך הסוד, הסולם הנה יש בו מדרגות הרבה. הסולם בנוי על כך שהוא עשוי ממדרגות, והוא על ידי השליכות, כלומר השלבים שבו, כידוע. בסולם יש דרגות שונות, ולכן הוא יכול לשמש כממוצע הסולם למעשה חותך את מרחק גדול שיש בין שני מקומות לחלקים קטנים יותר, לשלבים שאפשר לעבור אותם. הסולם בעצם שובר את המרחק והוא מאפשר במקום לעשות קפיצה מקומה א לקומה ב, לעבור ביניהן על ידי סדרה של מדרגות – שאמנם כל אחת מהן היא גם כן עלייה, אבל היא עלייה כזו שאני יכול לעשות אותה.

ודרך כלל, בסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה יש הרבה מאד שלבים, ואם בשביל לעלות מקומה לקומה צריך כמה מדרגות, הרי שבשביל לעלות מעולם לעולם בוודאי שדרושות הרבה יותר מדרגות. הנה, באופן כללי ארבעה עולמות

ויביא את העלם העונג העליון להתחבר לתחתונים בבחינת הגילוי וכו', והמחבר הזה הוא בחינת תפילה. התפילה היא הקו המחבר, החיבור בין העולם העליון והעולם התחתון. דרך אגב, בהמשך ידובר גם על כך שצריך שיהיה גם חיבור בין ימות החול והשבת, וכתוב מעין זה שזמן התפילה הוא השבת של כל יום. זאת אומרת שבכל יום יש זמן קטן של שבת – התפילה, וכך יוצא שביום השבת הם מתחברים, ובמובן הזה התפילה היא זו שמחברת את ה-'עובדין דחול' אל השבת. באותו אופן, צריך להיות חיבור כזה גם בנפשו של האדם בין החול ובין השבת, שאם לא כן החול יהיה עולם בפני עצמו והשבת תהיה עולם בפני עצמו.

במילים אחרות, במובן מסוים השבת היא כולה עונג; תמצית ויסוד השבת הוא בחינת החוויה. לעומת זאת, ימות החול הם בחינת העשייה. מה מעביר את המעשה לחוויה? מה עושה את הטרנספורמציה הזו? זוהי התפילה, כיוון שהתפילה של ימות החול אמנם מצד אחד מעוגנת במעשי החול, אבל מצד שני היא גם מעלה ומזקקת, היא מביאה לידי נקודה של רוחניות. משום כך התפילה היא הממוצע בין שבת לחול, היא הקו המחבר

ותפילת שמונה עשרה היא עולם האצילות.

כנגד הדרגות הללו של העלייה, יש לאחר מכן גם דרגות של ירידה: 'אשרי', 'ובא לציון גואל' וכך הלאה. אגב, זהו הטעם שנוסח ספרד, שהוא בעצם על פי הקבלה של האר"י, בנוי בצורת הקבלה. כך למשל אמירת הקטורת שבסוף התפילה עומדת בהקבלה לאמירת הקטורת שבתחילת התפילה, ב-'קורבנות'. יש גם למשל שלוש קדושות שאומרים בתפילה: בברכת 'יוצר', בשמונה עשרה וב-'ובא לציון', והקדושה של 'ובא לציון' היא בעצם הקטע המקביל לקדושה בברכות קריאת שמע; אלא ששם העניין הוא העלייה מעולם לעולם, ואילו כאן מדובר על ירידה מעולם לעולם עד שחוזרים לעולם הזה.

להיות, כי התפילה הוא ענין עליות, והעליות הללו נעשות על ידי מסירות נפש. איך אני עולה מעולם לעולם? על ידי מסירות נפש. אני לא רוצה להיכנס לכל העניין הזה כאן, אבל חלק מהעניין של התפילה כסולם הוא שהסולם עשוי משני דברים: משלבים ומחללים, כך שבין כל שלב ושלב יש חלל. החלל הזה הוא חלק מהעניין של הסולם, שכן אם אינני רוצה להסתכן בחלל הזה – הרי שלמעשה אינני יכול לעלות בסולם. כדי לעלות למדרגה הבאה – וזה חלק מהעניין – אני חייב לוותר על המדרגה הקודמת, ובתמצית זהו העניין של מסירות נפש. העניין של מסירות נפש הוא שאני מגיע למדרגה מסוימת שטוב לי בה, אבל אם אינני רוצה לוותר על העולם שלי – אינני יכול לעלות הלאה. מסירות נפש היא כשאני עוזב את

יש, מלמעלה למטה: אצילות, בריאה, יצירה ועשיה כידוע, והן דוגמת ארבעה שליבות בסולם, להיות שהן זה למעלה מזה, ועולים ממדרגה למדרגה – מעשיה ליצירה, מיצירה לבריאה, מבריאה לאצילות, כנזכר לעיל. אם כן, יש כאן ארבע מדרגות המחלקות את המרווח שבין מעלה למטה לארבעה חלקים.

וידוע דהתפילה נחלק דרך כלל לארבע מדרגות האלו דאצילות, בריאה, יצירה ועשיה. ידוע שהתפילה נחלקת לארבע מדרגות. אגב, הרבה מסידורי הספרדים יש בהם הרבה יותר קבלה, אבל ישנה כמות מסוימת של קבלה גם בסידורים אשכנזיים, ובכלל זה הסידור 'בית יעקב' של רבי יעקב עמדין; ובסידורים הללו נאמר על כל חלק בתפילה לאיזה עולם הוא שייך. נאמר שם גם שאחד אופני המעבר שבין עולם לעולם, כלומר הסולם שעל ידו עולים מעולם לעולם הוא הקדיש – שהוא בעצם מעין סימן שעכשיו יש סולם שעל ידו עולים לדרגה גבוהה יותר. אמנם העניין הזה עוד יוזכר, אבל רק אזכיר בקצרה שזה שהתפילה בנויה בצורה של סולם אומר שאפשר לעלות בו, אבל מצד שני אפשר גם לרדת בו. הסולם של התפילה בנוי על זה שכל החלק הראשון של התפילה (בנוסח ספרד) עד 'הודו', כלומר כל החלק שנקרא 'קורבנות' הוא כנגד עולם העשייה. מ-'הודו' ועד הברכות שלפני קריאת שמע – זהו עולם היצירה, עולם המלאכים; מהברכות שלפני קריאת שמע עד סוף הברכה שלאחר קריאת שמע זהו עולם הבריאה;

"אליך ה' נפשי אשא" וכו'. ודרך כלל ארבע עליות הן נגד ארבעה העולמות מעשייה ליצירה וכנזכר לעיל, והרי זה כמשל הסולם שיש בו ארבע שליכות וכו'. והנה בסולם נאמר "וראשו מגיע השמימה" וכו', פירוש להורות שהסולם הוא בחינת הממוצע והמחבר את העליון עם התחתון, שהרי כמו שעולין בו מלמטה למעלה כמו כן יורדין בו מלמעלה למטה, נמצא שעל ידי הסולם יוכל העליון לירד להתחתון והתחתון יוכל לעלות אל העליון, ואם כן הרי הסולם הוא המחבר את העליון עם התחתון וכו'. וזהו "וראשו מגיע השמימה", פירוש על דרך משל הקורה הנעוצה מקרקע לגג, שעל ידי זה הוא המחבר הגג עם הקרקע. כמו כן, הסולם מפני שראשו מגיע השמימה ונעוץ בארץ על כן הוא המחבר השמים עם הארץ וכו'.

(ועיין מענין "והנה סולם" בזוהר חלק א ויצא דף קמט עמוד ב, ובפירוש הרמ"ז שם, שמונה עשרה חוליות השדרה. ועיין מה שנתבאר מעניין ח"י חוליות השדרה, שהן כנגד שמונה עשרה ברכאן דצלותא, בד"ה "לא הביט און ביעקב", ובד"ה "יביאו לבוש מלכות" גבי "רוכב על כרוב קל שלו ושאת בח"י אלף עולמות". ועיין במאורי אור אות ס סעיף כח מעניין סולם). והנמשל יובן בתפלה שהוא כדוגמת הסולם, להיות שהוא עליה והסתלקות

איננו אומרים את המזמור המסוכן הזה. אף על פי שאני לא רואה שגם אלה שאומרים "אליך ה' נפשי אשא" מתים בכלות הנפש, המנהג האשכנזי עדיין רוצה להיות בטוח יותר ולא לומר אותו.

לענייננו, המזמור הזה בעצם מדבר על עליית הנפש, על כך שאני מפקיר אותה ועולה יותר גבוה. אם נשתמש במשל של הסולם, הרי שאני בעצם מוכן להסתכן בחלל שבין המדרגות, שבין שני שלבים של הסולם – ועל ידי העלייה הזו אני עולה דרגה מעל דרגה.

ודרך כלל ארבע עליות הן נגד ארבעה העולמות מעשייה ליצירה וכנזכר לעיל, והרי זה כמשל הסולם שיש בו ארבע שליכות וכו'. והנה בסולם נאמר "וראשו מגיע השמימה" וכו', פירוש להורות שהסולם הוא בחינת הממוצע והמחבר

העולם הזה שלי, אני מפקיר אותו ורוצה ללכת למעלה – וכך אני מצליח להגיע לעולם גבוה יותר. גם בו אני יכול באופן עקרוני להתמקם ולהתביית, אבל אם אני רוצה להתקדם עוד – אני צריך לעזוב אותו, ועל ידי כך להמשיך ולעלות עוד ועוד, הלאה והלאה.

וזהו העניין של "אליך ה' נפשי אשא" וכו' (תהילים כה, א). הפסוק הזה בעצם כולל בתוכו את זה שאני נושא את נפשי, כלומר אני מוסר ונותן אותה. אגב, המזמור הזה הוא המזמור של התחנון, למנהג הספרדים ולמנהג חב"ד. המגן אברהם מסביר מדוע בנוסחי אשכנז וספרד לא אומרים אותו, והוא כותב בשם האר"י הקדוש שאם אדם איננו מכוון כראוי ב-"אליך ה'", יכול להיות שהקב"ה פשוט יקח ממנו את נפשו והוא ימות, ומכיוון שאיננו רוצים להסתכן –

שהן כנגד שמונה עשרה ברכאן דצלותא, ברכות התפילה, בד"ה "לא הביט און ביעקב" (במדבר כג, כא), שם מדובר על הדימוי הזה של התפילה. ובד"ה "יביאו לבוש מלכות" (אסתר ו, ח), "גבי רוכב על כרוב קל שלו ושאת בח"י אלף עולמות" (עבודה זרה ג:). ועיין במאורי אור אות ס סעיף כח מעניין סולם. שמונה עשרה ברכות הם כנגד שמונה עשרה החוליות של השדרה; אבל מהי בעצם השדרה? ושם מבואר שהשדרה בנויה משני דברים: מהחוליות ומהחוט, המח שעובר בהן והוא למעשה התוכן של החוליות הללו. אם כך, הרי שהחוליות הן בעצם רק מכשירים לחוט השדרה.

בכל המשמעויות – הן במובן הגשמי והן במובן האנטומי והזואולוגי – חוט השדרה הוא מה שמחזיק יחד את חלקו העליון ואת חלקו התחתון של האדם, ובמילים אחרות: הוא בעצם הסולם שמחבר את שני חלקי הגוף של האדם ליחידה אחת. אבל בחוט השדרה קיים גם צד אחר: הוא גם זה שמעביר את כל הדברים מלמעלה למטה ומלמטה למעלה.

בסופו של דבר, אדמו"ר הזקן מגדיר שם שכוונת התפילה, התוך של התפילה הוא בעצם חוט השדרה, והברכות הן החוליות של השדרה. זאת אומרת שגם כאן יש את הדימוי הכפול של הסולם: גם מבחינת זה שהוא בנוי חוליות-חוליות, שלבים שלבים, וגם מבחינת זה שהוא מחבר בין המעלה והמטה, והתוך שלו מעביר ביניהם (דברים).

והנמשל יובן בתפלה, שהוא כדוגמת הסולם, להיות שהוא עליה והסתלקות

את העליון עם התחתון. שהרי כמו שעולין בו מלמטה למעלה, כמו כן יורדין בו מלמעלה למטה. זאת אומרת שהסולם לא בנוי לטובת צד אחד בלבד, אלא עניינו של הסולם הוא גם לעלות וגם לרדת בו, וכמו שכתוב "מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו". מכיוון שהסולם מיועד גם לעלייה וגם לירידה, הוא בעצם מהווה את ההגדרה של חיבור בין מעלה ומטה. נמצא שעל ידי הסולם יוכל העליון לירד להתחתון והתחתון יוכל לעלות אל העליון, ואם כן הרי הסולם הוא המחבר את העליון עם התחתון וכו'.

וזהו "וראשו מגיע השמימה", פירוש על דרך משל הקורה הנעוצה מקרקע לגג. לא מדובר כאן לא על קורה סתם, אלא על עמוד שבעצם מחבר את הרצפה והתקרה יחד – שעל ידי זה הוא המחבר את הגג עם הקרקע. כמו כן, הסולם מפני שראשו מגיע השמימה ונעוץ בארץ, על כן הוא המחבר השמים עם הארץ וכו'. אם כן, עניינו של הסולם הוא שהוא מחבר את השמים ואת הארץ, "דאחיד בשמיא ובארעא" – הוא אוחד בשמים ובארץ, מחזיק את שני הקצוות של העולם התחתון ושל העולם העליון ביחד, משום שהוא הדרך שבה גם עולים מעולם לעולם וגם יורדים מעולם לעולם.

(וכאן מעיר הנכד, הצמח צדק. ועיין מענין "והנה סולם" בזוהר חלק א, בפרשת ויצא דף קמט עמוד ב, ובפירוש הרמ"ז, רבי משה זכות שם, שהוא מדבר על כך זה ששמונה עשרה הברכות שבתפילה הן כנגד שמונה עשרה חוליות השדרה. ועיין מה שנתבאר מעניין ח"י חוליות השדרה,

במסירות נפש וכו'. אמנם, היא הנותנת שתקרא התפילה בשם ממוצע המחבר, שיביא אור ירידת השפע מלמעלה למטה גם כן על ידי התפילה, כמו הסולם שיורדין בו מלמעלה למטה גם כן. ועיין מה שנתבאר מזה בד"ה "יונתי בחגוי הסלע" ובד"ה "ויקהל משה".

וזהו הטעם שהתפילה נקראת עטרה, כמו עניין "קושר כתרים לקונו מתפילתן של ישראל" וכו'. וכמו שכתוב: "בעטרה שעטרה לו אמו" – זו התפילה שעושה בחינת עטרה למעלה. והנה העטרה היא נתונה על הראש למעלה הימנו, ועשויה מאבנים טובות ומרגליות כידוע. והנמשל יובן למעלה, שמבחינת בירורים דרפ"ח ניצוצין וכו' שעולין על ידי מסירת הנפש בתפילה נעשה למעלה בחינת כתר ועטרה על בחינת הראש והמוחין.

ימיהם – משום שהם מפחדים לעזוב את המדרגה התחתונה, וממילא הם לא יכולים לעלות למעלה. זהו בעצם העניין של מסירות הנפש – עזיבת החלק התחתון הזה, כדי להתקדם ולעלות מעלה.

אם כן, מצד אחד יש בתפילה צד של עלייה והסתלקות. אמנם, היא הנותנת שתקרא התפילה בשם ממוצע המחבר, שיביא אור ירידת השפע מלמעלה למטה גם כן על ידי התפילה, כמו הסולם שיורדין בו מלמעלה למטה גם כן. ועיין מה שנתבאר מזה בד"ה "יונתי בחגוי הסלע" (שיר השירים ב, יד) ובד"ה "ויקהל משה" (שמות לה, א). בעצם תפילה היא עלייה מתמדת – אני עולה יותר ויותר למעלה; אבל מצד שני, התפילה כוללת בתוכה גם את הבקשה על דברים של מטה. למעשה, בתפילה אני עושה שני דברים: אני גם הולך מן העולם התחתון ומנסה לעלות, ואני גם מנסה להוריד דברים למטה. במובן הזה בתפילה יש כפילות, שני צדדים.

אגב, כשעוברים על נוסח התפילה אפשר לראות בו דבר מעניין – שהוא בעצם עובר בין קטעים שונים. בכל פסוקי דזמרה אין

במסירות נפש וכו'. 'סלק' היא המילה הארמית המקבילה ל-'עלה' בעברית, בכל המשמעויות שלה: היא משמשת מצד אחד התעלות, עלייה למעלה, אבל מצד שני גם הסתלקות. העניין הוא שההסתלקות במובן של התעלות דורשת – לפחות לגבי האדם – שלא רק שהוא יתעלה אלא שהוא גם אכן יסתלק מכאן. במובן מסוים, זה דומה למה שדובר לעיל על מסירות הנפש: אינני יכול להחזיק בשני הצדדים בו-זמנית.

הנקודה הזו קשורה לכמה מדרגות ולכמה עולמות, והיא נכונה לגבי כל עלייה: אי אפשר לעלות למדרגה אחרת בלי שאני עוזב את המדרגה הקודמת, ולפעמים העזיבה הזו היא תהליך מאוד כואב. אני יכול לפעמים לעזוב מתוך חוסר מודעות, אבל יכול גם לקרות שהעזיבה הזו, ההסתלקות תהיה תהליך מודע ולא תמיד נעים. לפעמים קורה שאדם רוצה להישאר גם למטה וגם למעלה – וזה קורה לאנשים שמפחדים לעלות בסולם – אז הם מוצאים את עצמם עם רגל אחת על השלב הראשון ורגל שנייה על השלב השני, וכך הם נשארים תקועים ועומדים לכל אורך

ישראל, והיא קושרת כתרים ועושה עטרה.

וכעת הוא נכנס להסביר את עניינה של התפילה כעטרה. והנה העטרה, היא נתונה על הראש למעלה הימנו, והיא עשויה מאבנים טובות ומרגליות, כידוע. והנמשל יובן למעלה, שמבחינת בירורים דרפ"ח ניצוצין וכו' שעולין על ידי מסירת הנפש בתפילה, נעשה למעלה בחינת כתר ועטרה על בחינת הראש והמוחין. במקומות אחרים מדובר על כך שישנן באופן כללי ארבע מדרגות: דומם, צומח, חי ומדבר, ומכיוון שהמדרגה העליונה שכולם היא המדבר, הוא צריך לשבת בראש כל העולמות. מהצד הזה הכתר הוא פרדוקס, מכיוון שכמו שכתוב כאן את הכתר עושים מאבנים טובות – שזה בעצם לקחת דבר שהוא בבחינת דומם, ולא רק לגרום לכך שהמלך ישתמש בדומם הזה אלא הוא אפילו שם אותו על הראש שלו – והשאלה כאן בעצם היא איך דבר כזה נעשה.

העניין הוא שאני לוקח אבן, ואני שובר אותה וממרק ומשפשף אותה עד שהיא נעשית אבן טובה שראוי לה לשבת בראש המלך. ולמעשה, זה בעצם מה שהתפילה עושה: התפילה לוקחת את הדברים של החומר, והיא עושה מן האבנים אבנים טובות.

במקום אחר אדמו"ר הזקן מסביר מה המלאך שקושר כתרים לקונו עושה. הרי בכל תפילה יש חלק מסוים שבו הפה מדבר באופן אוטומטי; חלק מסוים מהתפילה הוא דברים בטלים – והוא לא מדבר על מה שמדברים בין התפילות, אלא על התפילה בעצמה. חוץ מזה, יש

בקשה אלא שבח ותהילה, ובמובן מסוים זה החלק שקודם לתפילה – החלק שבו בונים את התעלות. גם השלב לאחר מכן הוא חלק של דברי שבח והודיה; ורק כשאני מגיע לשיא של התפילה – לתפילת שמונה עשרה – דווקא שם אני מבקש על עצמי, או לחילופין על כלל ישראל, מדעת ועד שלום. בחלקים הקודמים של התפילה, בהם ניסיתי לעלות מעלה-מעלה, לא בקשתי שום דבר: לא דעת ולא חכמה, לא בינה ולא השכל, לא רפואה ולא ברכה; את כל הדברים הללו אני מבקש דווקא כאשר אני מגיע למעלה, לשיא של התפילה. והסיבה לכך, כפי שכבר הוסבר לעיל, היא משום שהסולם של התפילה הוא בעצם סולם כפול, והוא גם סולם שמשמש חיבור בין המעלה והמטה, ולכן גם אפשר לעלות בו וגם להוריד על ידו את השפע.

התפילה היא עטרה

וזהו הטעם שהתפילה נקראת עטרה, התפילה בעצמה נקראת כתר, כמו העניין שיש מלאך שהוא "קושר כתרים לקונו מתפילתן של ישראל" (ראה זוהר ח"א לז, ב) וכו'. יוצא שהתפילה של ישראל היא כתר, והמלאך קושר כתרים לקב"ה מן התפילות הללו. וכמו שכתוב: "בעטרה שעטרה לו אמו" (שיר השירים ג, יא) – זו התפילה שעושה בחינת עטרה למעלה. בכמה מקומות מדובר על כך ש-'אימו' קשורה לשורש של 'לאומו', כלומר הלאום שלו – כמו שאומרים בהושענות 'אום אני חומה', וזהו בעצם העניין של "בעטרה שעטרה לו אמו": 'אימו' היא כנסת

להיות כי הוא נקרא 'סולם', והסולם ראשו מגיע השמימה ומחבר בחינת הראש עם הסוף, והוא בחינת הכתר והעטרה שבשמימה, שהסולם מגיע לשם ועושה עטרה וכתר וכו' (ועיין מה שנתבאר מזה בד"ה מזוזה מימין, ובזוהר חלק א וישלח קסט, זוהר חלק ג כי תצא דף רעח עמוד א).

יש סוג של תפילה שנקראת בזוהר "צווחין ככלבין דאמרין הב-הב" (תיקוני זוהר כב, א) – שהאנשים צווחים ככלבים; אבל יש גם דרגות אחרות. כל תפילה היא בקשה מצד כלשהו, אבל הבקשה הזו יכולה להתעדן. בכל תפילה יש צד שבו האדם יוצא מן התחום של החומר ומעביר את הדברים כלפי מעלה; כל תפילה היא טרנספורמציה של בעיה חומרית. יש דרגות שאנשים מעלים אבנים יותר מלוטשות ויש דרגות שבהן האבנים פחות מלוטשות, אבל זה הכל חלק מהתהליך של העלייה מעלה. הניצוצות הללו עולים על ידי מסירות הנפש, ומהם נעשה למעלה בחינת כתר ועטרה על בחינת הראש והמוחין; כלומר מה שהיה למטה-מטה עולה למעלה-מעלה על ידי מסירות הנפש שבתפילה, והוא מגיע עד לדרגה כזו שהוא נעשה כתר על הראש.

להיות כי הוא נקרא 'סולם', והסולם ראשו מגיע השמימה ומחבר בחינת הראש עם הסוף, והראש הוא בחינת הכתר העליון ובחינת העטרה שבשמימה, שהסולם מגיע לשם ועושה עטרה וכתר וכו' לקב"ה. (ועיין מה שנתבאר מזה בד"ה מזוזה מימין, ובזוהר חלק א וישלח קסט, זוהר חלק ג כי תצא דף רעח עמוד א). אם כן, העניין הוא שהתפילה היא בעצמה הסולם שרגליו מוצבות בארץ ובאדמה, ובצד השני ראשו מגיע לשמים ונעשה עטרה לקב"ה. המלכות שבמלכות דעשייה עולה

חלק שבו האדם מביא את כל ענייניו התחתונים לפני הקב"ה, ולפעמים זה קורה דווקא בתפילות עם הכוונה הכי גדולה; אני צריך פרנסה, אז אני שם לפני הקב"ה את כל החובות שיש לי, ואני צריך להעלות אותם למעלה; יש לי צרות, אז אני שולח אותם לקב"ה; יש לי דאגות, התקוטטתי, נשבר לי משהו – אז אני רוצה לדבר על זה עם הקב"ה. בסופו של דבר, זה מה שמתפללים בתפילה – המטר, הגשם וכן הלאה. אלא שבתוך כל הדברים הללו יש גם את העניין של "אליך ה' נפשי אשא"; גם בתוך זה שאני מבקש כסף, כבוד, הצלחה והצלחה – עדיין יש גרעין, מרגלית של "אליך ה' נפשי אשא". התפקיד של המלאך שקושר כתרים הוא בעצם לזרוק את כל הפסולת שלא יכולה להיות בראש המלך, לנקות קצת את התחינות, ולהשאיר מכל תפילה את היהלום.

מה זאת בעצם תפילה? תפילה היא שאדם לוקח צרה או משאלה וקושר אותה אל הקב"ה. הוא לקוח חתיכה של אדמה, של אבן מלמטה – והוא מעלה אותה כלפי מעלה, וכך הן הופכות להיות אבנים טובות. תפילה היא בעצם לקחת חומר גס ולזכך ולעלות אותו. במובן הזה התפילה נעשית הסולם הפנימי שעל ידו המשאלות, התשוקות, הדרישות והבעיות של האדם עולות ומזדככות; וככל שהוא עולה יותר בתפילה כך יש זיכוך יותר גדול של הדברים הללו.

שמזדקק מתוך הדברים הללו – עולה למעלה.

אמנם לא מצאתי את זה כתוב, אבל יש אמירה בעניין בשם רבי מאיר'ל מפרמישלן – שהיה אדם גדול, שחלק גדול מתורתו היה בנוי על שיבושים של פסוקים ועל התנהגות שהייתה מאוד מוזרה. יש תיאור של מישהו אחר בדורו של המוזרויות שלו, שהיו תערובת של רוח הקודש גלויה – שהוא אמר למישהו שלא היו לו ילדים שיעשה כך וכך, וישנה את השם של אשתו ואז יהיו לו ילדים, ושליד הראשון יקרא כך ושלזה שאחריו יקרא כך, ואחר כך תיוולד בת והוא יקרא לה כך וכך, והכל היה נכון, עם כל החשבונות של הילדים שאחר כך נולדו – ומצד שני גם דברים מוזרים. אגב, מעניין שאחד מבני דורו שהיה אחד מגדולי הרבנים, וגם אחד מגדולי הכותבים בדור – שאומרים שכתב כמעט שלוש מאות ספרים, וספרים חשובים (שזה עניין מאוד לא רגיל) – ר' שלמה קלוגר, עשה עליו מספד ואמר: 'זכיתי לראותו, ורק מפני פשטות שהייתה בו וענוה שהייתה בו לא העריכו אותו בדורו כראוי לו'.

בכל אופן, הוא היה אומר כך: 'כשלוקחים את כל התפילות של ישראל ומכניסים אותן כמו אבק שריפה בתותח, ואחר כך כל זה מתפוצץ – מה שיוצא משם זו פרוטה אחת, מפני שזה בעצם התוכן של כל התפילות. אבל כשלוקחים את הפרוטה הזאת ומכניסים אותה עוד פעם, מסתבר שאדם מישראל צריך את הפרוטה כדי שיהיה לו משהו עבור מאכל שבת ויום טוב; הוא צריך שיהיה לו כסף לשלם שכר

עד לדרגה של הכתר העליון – וזהו בעצם העניין של התפילה.

***

דיברנו על כך שבין שני קצוות, שני עניינים שונים, יש צורך שיהיה ממוצע המחבר ביניהם. שני דברים רחוקים לא יכולים להתייחס זה לזה אלא כאשר יש ממוצע המחבר ביניהם. אדמו"ר הזקן דיבר על כך שאחד הדברים שמחברים בין מעלה ומטה, בין עולם עליון ועולם תחתון, או, ובמובן מסוים גם בין ימות החול והשבת – זו התפילה, כיוון שהיא סולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. לעניין הזה יש כפל משמעות, שני צדדים: בסולם הזה גם עולים לשמים וגם מורידים ומביאים דברים מן השמים.

דובר גם על כך שיש מלאך שקושר כתרים לקונו מתפילותיהם של ישראל, והזכרנו שהוא בעצם לוקח אבן ועושה ממנה אבן חן, ואז האבן הזו ראויה להיות בראשו של המלך. מה שעצם המלאך עושה זה לקחת את התפילה ולזכך אותה; ובמובן מסוים זה גם מה שאנחנו עושים: אנחנו לוקחים את החומר, את העולם הזה, ואנחנו עושים ממנו תפילה.

יש תפילות שהנושא שלהן הוא בעצמו גבוה. כשאדם מתפלל שיבנה בית המקדש, הוא מתפלל על אובייקט גבוה. אבל יש אנשים שגם מבקשים על פרנסה; יש שאדם מתפלל ומבקש על תפוח אדמה, ואז התפילה עושה איזו טרנספורמציה בתפוח האדמה. התפוח אדמה איננו עולה למרום להתקשר בראשו של הקב"ה, אבל התפילה – שהיא במובן מסוים מה

ולהיות כן שהתפילה הוא המחבר להעלות התחתון אל העליון מצד אחד ולהביא את העליון לתחתון, ויש בה שני העניינים: ההעלאה מלמטה למעלה, שבה ועל ידה מתעלה מעשה המצוות שנעשו בדברים גשמיים שנפל שם התענוג עליון בשבירת הכלים להיות מתעלים בבחינת מים נוקבין, בבחינת באר מים חיים, כמו שנתבאר במקום אחר על פסוק "אז ישיר ישראל" וכו' "עלי באר" וכו'; ובה ועל ידה נמשך גם כן המשכת התענוג עליון בבחינת מים דוכרין מלמעלה למטה. ועל כן אמרו רבותינו ז"ל: "אלמלא שמרו בני ישראל שתי שבתות כהלכתן" וכו', פירוש 'כהלכתן' על דרך משל ההליכה בסולם הנזכר לעיל, שיש בו ההליכה מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. וזהו 'כהלכתן', בבחינת עליה ממטה למעלה לעורר בחינת עונג העליון למעלה על ידי עבודה ומעשה המצוות כנזכר לעיל, והשני מלמעלה למטה שיבוא העליון לתחתון, הוא בחינת גילוי עונג העליון למטה וכו' – מיד היו נגאלין.

שנתבאר במקום אחר על פסוק "אז ישיר ישראל" וכו' "עלי באר ענו לה" וכו' (במדבר כא, יז). התפילה היא בעצם הסולם של המצוות, ומהצד הזה התפילה כשלעצמה היא איננה מצוה. יש בזה כמה שיטות גם בהלכה, ועדיין נאמר בזה על התורה ש-"בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא" (תיקוני זוהר כה, ב), כלומר תורה ומצוות ללא אהבה ויראה אינן עפות למעלה, משום שהאהבה והיראה הן ה-'כנפיים' של המצווה.

במקום אחר הוא מדובר על האם שרובצת על האפרוחים או על הביצים, וכתוב שיש מצוות שהן בבחינת אפרוחים – שיש להם כנפיים קטנות, ויש כאלה שאפילו לא בבחינת אפרוחים – ואין להם כנפיים בכלל והם אינם יכולים לעוף; ועדיין, יש להם כנפיים בפוטנציה, והכנפיים האלו הן המעלות את המצוות כלפי מעלה. המצווה מתעופפת ועולה למעלה רק עם ה-'דחילו ורחימו', למרות שבכל מקרה היא מצווה והיא נשארת מצווה. הזמן שבו המצוות שנעשו בחומר גשמי מגיעות לידי עילוי,

תלמוד תורה לילדים שלו; הוא צריך קצת כסף למצוות. הנקודה היא בעצם שגם אם ייקחו את כל התפילות שנראות כביכול נמוכות – עדיין מה שיצא מזה זה מצוות ומעשים טובים.

במובן הזה, התהליך של התפילה הוא זיקוק של החומר, הגשם, הכאב וכן הלאה – ועל ידי העלייה הזו הם נעשים עטרה. לא גופם של הדברים הללו נעשה עטרה, אלא משהו מתוכם נעשה עטרה. וזהו בעצם העניין של התפילה – שהיא עולה למעלה ונעשית בחינת כתר ועטרה.

ולהיות כן, שהתפילה הוא המחבר להעלות התחתון אל העליון מצד אחד ולהביא את העליון לתחתון. שהרי כפי שאמרנו, זהו הצד האחר של התפילה – שהרי התפילה היא בעצם בקשה למשוך את המעלה אל מטה. ויש בה שני העניינים: ההעלאה מלמטה למעלה, שבה ועל ידה מתעלה מעשה המצוות שנעשו בדברים גשמיים שנפל שם התענוג עליון בשבירת הכלים להיות מתעלים בבחינת מים נוקבין, בבחינת באר מים חיים, כמו

הימנעות. אם כך, מהי המהות הפנימית של השבת? או באופן אחר: מה היא המצווה החיובית של השבת? מצוות עשה של שבת שנמצאת בכל מניני המצוות היא מצוות "זכור את יום השבת" – אבל היא דבר בפני עצמו; חוץ ממנה, יש גם מצווה חיובית, מצוות עשה של שביתה בשבת. איך ניתן להגדיר את המושג של שביתה באופן חיובי, הרי לכאורה שביתה היא לא לעשות שום דבר? השאלה היא בעצם איך שביתה, שהיא לכאורה הימנעות ושלילה, הופכת להיות משהו חיובי. על כך אומר אדמו"ר הזקן שהשבת היא בעצם הזיקוק של התורה, המצוות והמעשים הטובים של ימות החול – שעל ידי השבת הם מזדככים ועולים.

ועל כן אמרו רבותינו ז"ל: "אלמלא שמרו בני ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד היו נגאלין" וכו' (שבת קיח:). ופירוש 'כהלכתן' הוא על דרך משל ההליכה בסולם הנזכר לעיל. 'כהלכתן' כאן מתפרש במובן של 'כהילוכן' – כלומר השבתות הן לא פסיביות אלא הן הולכות ונעות. כלומר אם ישראל יקיימו שתי שבתות כהלכתן, כהליכתן – אז הם ייגאלו. שבסולם יש בו ההליכה מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. וזהו 'כהלכתן' בבחינת עליה ממטה למעלה לעורר בחינת עונג העליון למעלה על ידי עבודה ומעשה המצוות כנזכר לעיל, והשני מלמעלה למטה שיבוא העליון לתחתון, הוא בבחינת גילוי עונג העליון למטה וכו' – ואז מיד היו נגאלין. כלומר אם הזרימה הייתה פועלת משני הצדדים, וכפי שהוא מסביר 'שתי שבתות כהלכתן' – שיש בהן גם הלך מלמטה

הוא הזמן של התפילה; התפילה בעצם צריכה להרים את התוך של המצוות ולהחזירו למקומו.

אדמו"ר הזקן מזכיר גם את העניין של ה-'באר מים חיים', אם כי הוא איננו נכנס לכל עומק העניין, והנקודה היא שהבאר או המעיין הם בעצם מים שיורדים. למעשה, יש מים מסוגים שונים – נקיים פחות ונקיים יותר, והמים הללו יורדים לעומק האדמה וכביכול נבלעים בתוך האדמה, ובתוך התהליך הזה המים לאט-לאט מזדקקים ומתבררים. המים משאירים את הזוהמה ואת הלכלוך שלהם בצד, והם חוזרים אחר כך ועולים חזרה בצורה של מעיין. התהליך הזה הוא בעצם מעין מה שקורה לאור שנפל בשבירת הכלים: הוא שוקע בעומקי האדמה, והתפקיד של האדם הוא לחפור בארות או לגלות את המעינות הללו, ועל ידי כך כל האור הזה יוצא כלפי מעלה בצורה מזוקקת.

ומצד אחר, ובה, בתפילה, ועל ידה נמשך גם כן המשכת התענוג עליון בבחינת מים דוכרין מלמעלה למטה. זאת אומרת שמצד אחד הכיוון הבסיסי של התפילה הוא העבודה, התנופה של מטה כלפי מעלה. לעומת זאת, יש צד אחר והוא שהתפילה היא המשכה, משיכת דברים מלמעלה כלפי מטה, כלפי המציאות של העולם הזה.

חיבור מעלה ומטה בשבת

כעת אדמו"ר הזקן חוזר מהעניין של התפילה אל השבת. מהות השבת ומצוותיה הן בעיקרן שליליות, הן דורשות

מפני זה שהתפילה הוא המחבר להביא התחתון לעליון ועליון לתחתון, והוא הנקרא מייחד ייחודים, וכפי שכתוב בספרי המקובלים. (וזה מה שאמרו רבותינו ז"ל: "כל עיסקא דשבתא כפול" וכו', שני כבשים וכו', זכור ושמור וכו'. כי 'שמור' לנוקבא הוא העלייה מלמטה למעלה, ו-'זכור' לדכורא הוא עניין ההמשכה מלמעלה למטה. וכמו שנתבאר בד"ה "זכור את יום השבת לקדשו". והיינו שזהו ענין "שתי שבתות כהלכתן" שיש בכל שבת, תחילה ההליכה מלמטה למעלה, ואחר כך ההמשכה מלמעלה למטה וכו'. ולכן כל עיסקא דשבתא כפול, והיינו שלפי ערך ההעלאה מלמטה למעלה באתערותא דלתתא בכל ששת ימי המעשה בבחינת לעבדה ולשמרה וכו', כך הוא אחר כך הגילוי מההעלם וההמשכה מלמעלה למטה בשבת וכו').

בנוי על כך שיש בשבת מצוות עשה ומצוות לא תעשה. ה-'זכור' הוא לדוכרא, לזכר, והוא מצוות עשה שהזמן גרמא של השבת, מצוות "זכור את יום השבת לקדשו" (שמות כ, ז). ויש גם מצווה של "שמור את יום השבת לקדשו" (דברים ה, יא), שהיא מצוות לא תעשה, מפני ששמירה היא ביסודה מצוות לא תעשה, ומהבחינה הזו היא שייכת לנוקבא, לנקבה. למעשה, בשבת היא אחת המצוות היוצאות מן הכלל, ולכן נשים ואנשים מחויבים בה במצוות עשה שהזמן גרמא, והסיבה לכך היא התערובת הזו של 'זכור' ו-'שמור' שנאמרו בדבור אחד.

לזכור ושמור, לדכורא ונוקבא, יש עוד משמעויות מעבר לעניין הזה. אחת מהן היא קשורה לכך שבחינת הנוקבא היא הבחינה הפסיבית, בחינת המקבל, ואילו בחינת הדכורא היא הבחינה של המזרים, המשפיע והפועל. גם בשבת יש את אותם שני צדדים, בחינת השמור ובחינת הזכור; יש צד אחד שהוא מעין 'השבת כדמימה', ויש מצד אחר את 'השבת כעשיה'. למעשה, העניינים הללו מופיעים אגב אורחא בתוך תפילות השבת. כידוע, בכל

למעלה וגם הלוח מלמעלה למטה – על ידי זה היו נגאלים.

מפני זה שהתפילה הוא המחבר להביא התחתון לעליון ועליון לתחתון, והוא הנקרא כמו משהו שמייחד ייחודים, וכפי שכתוב בספרי המקובלים, שבכל מצווה אומרים 'לשם יחוד'. בסך הכל, התמצית של עניין היחוד הוא דבר אחד, ובכל הלשונות השונים של הייחודים אומרים בעצם דבר אחד: לצרף את המעלה ומטה, וזוהי המשמעות של ייחוד, וזהו גם העניין של עשיית שתי שבתות כהלכתן.

(וכעת מוסיף הצמח צדק, הנכד: וזה מה שאמרו רבותינו ז"ל: "כל עיסקא דשבתא כפול" וכו' (מדרש תהילים צב), כלומר שכל עסק של שבת, כל ענייני השבת בנויים במשקל של דבר כפול: יש שני כבשים וכו', יש שני סדרים של לחם – כלומר בכל פעם יש בשבת כפולות. כך גם יש זכור ושמור וכו', שהם שני צדדים או אופנים של מצוות השבת. ומדוע זה כך? כי 'שמור' לנוקבא, הוא העלייה מלמטה למעלה, ו-'זכור' לדכורא, הוא עניין ההמשכה מלמעלה למטה. למאמר הזה יש כמה וכמה רבדים של משמעות. אחד מהם

היה שבוע של עבודה ושל עלייה, בשבת הדבר הזה מגיע לידי השלמה. הצד האחר הוא שיש בשבת המשכה חדשה, ושני הצדדים הללו קשורים זה בזה.

יש אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא, אבל הדברים הללו אינם מתרחשים באופן אוטומטי, אלא הם תגובה זה לזה. זו לא בחינה של כף מאזניים, כי במאזניים כף אחת יורדת והאחרת עולה מאיליה – ואין דרך אחרת ליחסים ביניהן. אבל האתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא אינן בנויות על התבנית הזו, אלא הן בנויות על שני מעשים או אופנים שנבדלים זה מזה. מה שאני נותן ומה שאני מקבל לא מצויים באותו אופן, אף על פי שיש להם קשר. אף על פי שאתערותא דלתתא מביאה אתערותא דלעילא, ויש קשר ביניהן, הקשר שלהם הוא לא באותה הבחינה או המדרגה.

יש מעין זה על הפסוק "כמים הפנים לפנים כן לב האדם אל האדם" (משלי כז, יט). כשאני מדבר על "כמים הפנים לפנים" זה יוצא פשוט: אני עומד מול המים או מול הראי, ואם אני מעוות לו את הפרצוף אז אני גם מקבל בחזרה פרצוף מעוות; אם אני אחייך אל המים, אני אקבל בחזרה חיוך. אבל "לב האדם אל האדם" קשור להתעוררות, ולכן כשאני מתייחס ואוהב מישהו אני אזכה לתגובה, אלא שהתגובה הזו היא איננה העתק או צילום וחזרה על מה שאני עשיתי; אינני מקבל, ואף אינני מצפה לקבל תשובה שתהיה זהה למה שאני עשיתי, אלא אני מצפה לקבל דבר אחר – אם כי ללא ספק אני מצפה שהוא

הסידורים שיש בהם השפעה קבלית – ואין כיום כמעט סדור שאין בו השפעה כזו, כולל הסידורים של נוסח אשכנז – משתמשים בתפילות השבת בכך שבמקרא השבת היא גם זכר וגם נקבה, ולכן בליל השבת אומרים 'וינוחו בה' ואילו ביום השבת אומרים 'וינוחו בו'; זאת אומרת שפעם השבת היא נוקבא ופעם היא דכורא. העניין הזה מופיע גם במזמורי שבת, שגם בהם יש את הצדדים והכפילות הזו.

צד נוסף לשמור וזכור, הוא ש-שמור לנוקבא' הוא העלייה מלמטה למעלה, זו הבחינה של העלאת מים נוקבין, של הזרימה ממטה כלפי מעלה, הניסיון להתעלות, ואילו 'זכור לדוכרא' הוא ענין ההמשכה מלמעלה למטה. וכמו שנתבאר בד"ה "זכור את יום השבת לקדשו". כלומר יש כאן שני צדדים: את קדושת השבת במובן של ההימנעות, ואת הקדושה במובן של עשייה; את הקדושה העצמית של השבת, ואת הקדושה שמאני כביכול מוסיף ומכניס אליה.

והיינו שזהו ענין "שתי שבתות כהלכתן" שיש בכל שבת, כלומר שבכל שבת יש שתי שבתות: תחילה ההליכה מלמטה למעלה, ואחר כך ההמשכה מלמעלה למטה וכו'. ולכן כל עיסקא דשבתא כפול, והיינו שלפי ערך ההעלאה מלמטה למעלה באתערותא דלתתא בכל ששת ימי המעשה בבחינת לעבדה ולשמרה וכו', כך הוא אחר כך הגילוי מההעלם וההמשכה מלמעלה למטה בשבת וכו'. בצד אחד השבת היא הסיכום של כל השבוע, התוצאה של השבוע, ולכן כאשר השבוע

וזוהו "עד יעבור עמך ה', עד יעבור" פירוש שתי העברות הללו: האחד מלמטה למעלה בבחינת מסירות נפש בעליות והסתלקות כנזכר לעיל, ואז יעברו למעלה משם הוי"ה הנגלה בגן עדן על ידי צמצום לבד כנזכר לעיל, כי מעוררים בחינת עונג העליון העצמי הנקרא מקור כל התענוגים וכו', וכנזכר לעיל. והעברה השנית, הוא מלמעלה למטה, דהיינו ששם הוי"ה יורד ונמשך מן ההעלם עונג העליון לידי גילוי, ואז שם הוי"ה עובר על ישראל, כי הירידה בהיפך בחינת העלייה וכו'.

הנגלה בגן עדן, כפי שהוסבר לעיל בנוגע לכך שהעולם הבא נברא ביו"ד. כי מעוררים בחינת עונג העליון העצמי הנקרא מקור כל התענוגים וכו', וכנזכר לעיל. גם כאן, כפי שדובר לעיל, העניין הוא מסירות הנפש – "אליך ה' נפשי אשא", הניתוק מהחיים שלי – כדי לעבור מעבר לנקודה של שם הוי"ה.

יש צד אחד שיש אהבה ויראה, וכל הדברים האלה הם דברים גדולים ויפים; אבל מעבר להם יש מסירות נפש, שהיא בבחינת נקודת האינסוף שיש בתוך האדם, שברגע הזה האדם עובר את גבולות הסוף. זו בעצם הנקודה שהאדם יכול לתת מעבר למה שהוא מקבל, משום שמסירות נפש היא המעבר אל מעבר לכל גבולותיו של האדם. כל זמן שאני נמצא בתוך תחומי, בתוך גבולותיי, אני נמצא בעולם מסוים; מסירות נפש היא ביסודה שבירה של הגבולות.

אגב, למסירות נפש אין הגדרה חד-משמעית, והיא יכולה להתפרט לכמה עניינים. כשם שיש מסירות נפש ו- 'אתכפיא סטרא אחרא' של אדם שעומד בניסיון כמו של יוסף הצדיק, כך גם כבר היה צדיק שאמר שלפעמים אדם עומד בניסיון גדול על ידי כך שהוא רוצה לספר בדיחה טובה אבל הוא נמנע מכך. זאת

יהיה קשור בהתייחסות הדדית. זאת אומרת שגם ב-"לב האדם אל האדם" וגם באתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא יש התעוררות והתייחסות כפולה בין המטה והמעלה.

וזוהו "עד יעבור עמך ה', עד יעבור עם זו קנית" (שמות טו, טז), פירוש שתי העברות הללו של "עד יעבור ... עד יעבור ...", הוא שהאחד הוא מלמטה למעלה בבחינת מסירות נפש בעליות והסתלקות כנזכר לעיל, ואז יעברו למעלה משם הוי"ה הנגלה בגן עדן על ידי צמצום לבד כנזכר לעיל. הוא אמנם מדבר על זה כאן בחצי שורה, אבל אדמו"ר הזקן מפרש כאן את "עד יעבור עמך ה'" כ-"עמך יעבור את הוי"ה". מה הכוונה? מצד אחד שם הוי"ה הוא השם הכולל של כל הווית העולם, ומאידך הוא השם היוצר, השם של המציאות – וממילא הוא השם שיש בו צמצום, וכפי שהוזכר בתחילת המאמר שם הוי"ה בעצם מורכב מצמצום והתפשטות, המשכה והתפשטות; אבל בכל אופן, הוא מתחיל בצמצום. הנקודה כאן היא ש-'עמך' יכול לעבור מעבר לשם, הוא עובר את המהות שאין לה שם אל המהות שהיא מעבר ומאחורי השמות. זהו בעצם העניין של "עד יעבור עמך הוי"ה" – שיעבור למעלה משם הוי"ה – שהוא

שלו, בבחינה של "עד יעבור עמך ה'", אם האדם קופץ אל מעבר לגבולות שלו – אז זה כבר לא יהיה כך.

והעברה השנית, "עד יעבור עם זו קנית", הוא העברה מלמעלה למטה, דהיינו ששם הוי"ה יורד ונמשך מן ההעלם עונג העליון לידי גילוי, ואז שם הוי"ה עובר על ישראל, כי הירידה בהיפך בחינת העלייה וכו'. כשם שבצד אחד אני יוצא וחורג מן התחומים של הוויית, כך הקב"ה כביכול חורג מן החוקים. יש את העולם שלנו שהוא עולם מלא חוקים, ומצד מסוים חוקיו הם חוקי המציאות החומרית. אבל יש גם את חוקי המציאות הרוחנית, ובמקום אחר הוא מדבר על כך שמצד מסוים החוקים הללו הם לפעמים חוקים יותר נוקשים מאשר חוקי המציאות הגשמית. דוגמא לזה היא שיותר קל לעשות דברים בפיזיקה מאשר במתמטיקה; בפיזיקה אני יכול לעשות מפעם לפעם – ועושים את זה – ששתיים ועוד שתיים יהיו פחות מארבע או יותר מארבע, אבל במתמטיקה אינני יכול לעשות זאת. מדוע? מפני שבמובן מסוים אני יכול לשנות יותר בקלות את הטבע החומרי, למשוך למעוך אותו, אבל את הטבע הרוחני הרבה יותר קשה. במובן הזה, יש את חוקי העולם העליון שמגדירים את הגבולות ואת התחומים: מכאן עד כאן הם הגבולות ואלה הם התחומים של ההווה, אבל על ידי "עד יעבור עמך" גם הקב"ה כביכול עובר ושובר את החוקים שלו, ויוצר עולם שאינו לפי החוקים שלו.

דרך אגב, המושג של סליחה וכפרה קשור לענייננו, ולא במקרה מדברים על כך

אומרת שהעניין של האתכפיה, של מסירות הנפש יכול להיות מכך שאדם משליך את עצמו לכבשן האש עד לדברים קטנים, אבל בכל הדברים הללו עדיין יש את נקודת מסירות הנפש. כל דבר שאני עושה אותו כחלק מדרך החיים שלי הוא איננו מסירות נפש – גם אם זה דבר קשה וגם אם זה דבר שאחרים אינם יכולים לעשות אותו בשום צורה. מסירות נפש היא השבירה, הנקודה שבה אני אומר: 'את זה אני לא יכול לעשות בשום אופן'. מסירות נפש היא נקודה שנמצאת בכל דבר – מקטון שבקטנים עד לגדול שבגדולים – הכל לפי עניינו ומצבו של האדם.

כאשר אני מגיע לנקודה שבה אני אומר: 'זה הגבול שלי ומעבר לזה אני לא יכול' – אז מגיעה נקודת מסירות הנפש שאומרת שאין גבולות. זהו רגע שבו יש אינסוף שמתעורר בתוך האדם; זהו רגע שבו האדם אומר: 'מכאן עד כאן הם הגבולות שלי, אני מגיע ממקום זה ועד מקום זה – בהבנה, בהשכלה, בעבודה'; אבל עכשיו יש עוד משהו שהוא מעבר לזה – וה-'עוד' הזה נקרא במקום אחר "בכל מאדך". אתה עושה כל מה שאתה יכול וזה יפה, אבל עכשיו אתה עושה עוד קצת – וזהו העניין של מסירות הנפש.

אם האדם לא עובר את הנקודה הזו, גם אם הוא עושה את כל הפעולות הנדרשות וגם אם הוא הגדול שבענקים – הוא עדיין מוגבל, ולכן גם גן העדן שלו יהיה מוגבל. הוא אמנם יהיה גן עדן גדול ורחב, אבל הוא יהיה גן עדן של "ביו"ד נברא העולם הבא". אבל אם האדם עובר את הגבול

וזוהו "ראו כי ה' נתן לכם השבת" וכו'. כי הנה מבואר למעלה ד- "מי שטרח בערב שבת" דווקא, "יאכל בשבת" וכו'. והיינו שאין בחינת גילוי עונג העליון בשבת רק לפי ערך מה שהוכן בחינת עונג העליון שבהעלם על ידי מצות מעשיות שעשו בחול, כנזכר לעיל. וזהו שנאמר במן "את אשר תאפו אפו" ונזכר לעיל, שהחול מכין לשבת ואין מכינים בשבת כלום, כי אין עונג השבת בא מצד עצם רק ממה שכבר מוכן בחול על ידי עשיית המצות, כי הן-הן הבאים לידי גילוי העלם עונג העליון ולא דבר זולתם כלל. ואם כן מאין יהיה העונג בשבת? ועל כן הוא נותן להם ביום הששי לחם יומיים וכו', ועיין בזה בזוהר חלק ג פרשת בהר, דף קי עמוד ב. וזהו "ראו כי ה' נתן לכם" – 'לכם' דייקא, דהיינו לפי אופן טורח העבודה שלכם בחול כן הוא נותן לכם את השבת בבחינת גילוי העונג העליון, כנזכר לעיל. ואם כן השבת כולו ברשותכם להוסיף או לגרוע ממנו, דהיינו כפי ערך עבודתכם במעשה המצות בחול כמו שנתבאר למעלה, בעניין "דרכיה דרכי נועם" וכו'. וזהו 'נתן לכם' וכו'. ועיין ברבות בא פרק טו, על פסוק "החודש הזה לכם", "אל יצא איש ממקומו". עיין מזה בזוהר חלק ב בשלח סג סוף עמוד ב, ויקהל רז א. והוא כעניין הנזכר לעיל בפירוש "עושיין רצונו של מקום" וכו'.

העניינים הללו הם בעצם ההסבר והמהות של המעבר השני, שהקב"ה עובר את המציאות ועל ידי כך הוא יוצר מציאות בלתי אפשרית – כי המציאות של עולם עליון, של העולם הבא, של האינסוף בתוך העולם שלנו היא בלתי אפשרית.

השבת מאירה את מעשי החול ולפיהם

וזוהו הפסוק שאיתו נפתח המאמר: "ראו כי ה' נתן לכם השבת" וכו' (שמות טז, כט). כי הנה מבואר למעלה ד- "מי שטרח בערב שבת" דווקא, "יאכל בשבת" וכו'. לעיל אדמו"ר הזקן הסביר שמי שטרח במהלך השבוע יאכל בשבת, אבל מי שהיה לו שבוע שהוא לא טרח בו כלל – השבת תישאר בלי שום דבר. והיינו שאין בחינת גילוי עונג העליון בשבת רק לפי ערך מה שהוכן בחינת עונג העליון שבהעלם על

ששבת ותשובה הם לא רק שורשים קרובים אלא גם מהויות קרובות. יש תשובה של שבת, ושבת היא סוג מסוים של תשובה. השבת היא תשובה בכמה וכמה אופנים, ויש על זה שוב הרבה מאוד במקומות אחרים; אבל בנוגע למושג של הכפרה ושל התיקון נאמר שהקב"ה "נושא עוון ועובר על פשע" (מיכה ז, יח). מה הכוונה? זאת אומרת שבמובן מסוים הפשע היה צריך להיות מכשול, שהפשע כמהות הוא בלתי עביר, ומעין מה שנאמר שאפילו מחיצה של ברזל אינה מפסיקה בין ישראל לאביהם שבשמיים (סוטה לח:) – אבל "עוונותיכם היו מבדילים" (ישעיהו נט, ב), כיוון שזוהי מחיצה אמיתית. העניין של הסליחה והכפרה הוא שהם בעצמם מבטאים את שהקב"ה עובר על פשע, את זה שהוא עובר מעבר לגבול של הפשע; למרות שיש כאן קיר והוא בלתי עביר – הקב"ה בכל זאת עובר אותו.

‘משלכם’ (ראה למשל סוכה לג:); ולכן כשכתוב שה’ נתן ‘לכם’ את השבת – הכוונה היא שהוא נותן את השבת משלכם, כלומר השבת שאתם מקבלים זו השבת שהיא שלכם.

ואם כן השבת כולו ברשותכם להוסיף או לגרוע ממנו, דהיינו כפי ערך עבודתכם במעשה המצות בחול כמו שנתבאר למעלה, בעניין “דרכיה דרכי נועם” וכו’ (משלי ג, יז), שהתורה והמצות הם דרכים של נועם ה’. אף על פי שבמובן מסוים סוג העבודה של ימות החול שונה, הרי שמה שנוצר בימות החול מהווה לאחר מכן את הדרכים שבהן יכולה השבת לזרום מחדש, וכאמור – הדבר תלוי בערכם ובעניינם של הימים הללו ושל הדרכים שהם יוצרים. וזהו ‘נתן לכם’ וכו’. הנתנה היא בעצם נתינה של הדברים שכבר קבלתם; השבת היא בעצם ההתחדשות של מה שניתן לכם. ועיין ברבות פרשת בא פרק טו, על פסוק “החודש הזה לכם” (שמות יב, ב), “אל יצא איש ממקומו ביום השבת” (שמות טז, כב). עיין מזה בזהר חלק ב בשלח, סג סוף עמוד ב, ויקהל רז א. והוא כעניין הנזכר לעיל בפירוש “עושין רצונו של מקום” וכו’.

מה שאדמו”ר הזקן אמר לפני כן בנוגע לתפילה, נכון גם ביחס לשבת. התפילה לוקחת את החולין, ולמעשה היא חיה ממנו ולא פחות מזה גם מן השלילה, מן הכאב והצרות; יותר מכך: היא עולה ופורחת כשיש צרות. התפילה גדלה בחול, היא צומחת מתוך העבירות של המציאות, אלא שהתפילה איננה משאירה את המציאות הזו כמות שהיא, אלא היא

ידי מצות מעשיות שעשו בחול, כנזכר לעיל. כלומר המצוות שהאדם עושה במהלך השבוע הן בעצם הכנה לשבת.

וזהו שנאמר במן “את אשר תאפו אפו” (שמות טז, כג) וכנזכר לעיל, שהחול מכין לשבת ואין מכינים בשבת כלום, כי אין עונג השבת בא מצד עצם רק ממה שכבר מוכן בחול על ידי עשיית המצות. כי הן הן הבאים לידי גילוי העלם עונג העליון ולא דבר זולתם כלל. יוצא שהחול מכין לשבת – מה שהאדם מכין לחול בגשמיות וברוחניות זה מה שהוא אוכל בשבת. זאת אומרת שעונג שבת, לא רק העונג החומרי של השבת, לא רק הקוגל של שבת – אלא גם העונג הרוחני של השבת הוא הזיקוק של ימות החול, זהו עונג שנובע מתוך ימות החול. ואם כן מאין יהיה העונג בשבת? ועל כן הוא נותן להם ביום הששי לחם יומיים וכו’, ועיין בזה בזהר חלק ג פרשת בהר, דף קי עמוד ב. לכבוד השבת האדם מקבל מתנה שמפרנסת גם את יום השבת, זאת אומרת שלמרות שיום השבת הוא לכאורה יום בלי עשייה, הוא בכל זאת יום שיש בו תוספת.

וזהו “ראו כי ה’ נותן לכם” – ‘לכם’ דייקא, דהיינו לפי אופן טורח העבודה שלכם בחול כן הוא נותן לכם את השבת בבחינת גילוי העונג העליון, כנזכר לעיל. הקב”ה נותן שבת לכל אחד ואחד לפי המהות שלו. לאדם לא יכולה להיות שבת של מלאכים אם ימות החול שלו היו של כלבים; אין אופן שבו נוצר היפוך כזה. ההסבר של אדמו”ר הזקן כאן מבוסס באופן מרומז על מדרש ההלכה של חז”ל, שבכל מקום שכתוב ‘לכם’ הכוונה היא

ועיין מה שנתבאר בד"ה "כי על כבוד" בפירוש "ברוך כבוד ה' ממקומו", ועיין מה שנתבאר בפירוש 'ברוך המקום' בד"ה "בשברי לכם מטה לחם".

המנגינות של העולם נבנות מכל האנחות של העולם; כל אחת היא מעין יללה כזאת או אחרת, אלא שכולן עוברות תהליך של טרנספורמציה בתוך היצירה שמשנה אותן. זו כבר לא אותה היללה, היא עברה שינוי ולכן היא כבר לא אותו הדבר.

מה שקורה בשבת הוא אותו תהליך: ימות החול, יגיעת הגוף ויגיעת הנפש, עוברים תהליך של שינוי מהות. בחלקים הקודמים של המאמר הוא הזכיר את השלבים הראשונים של העבודה הפנימית של האדם: החרישה והזריעה, הניקוי והבירור והליטוש – אבל בכלל זה גם כל המלאכות שלא הופיעו הרשימה הזאת, כגון למשל ליבון, שגם אותו צריך האדם לעשות על עצמו לא פעם. בכל אופן, בשבת האדם איננו עושה את כל המלאכות שהוא עושה בימות החול – בין אם מדובר במלאכות גשמיות וגם אם מדובר במלאכות רוחניות. בשבת כל הדברים הללו מקבלים מהות אחרת.

בספרי הקבלה אומרים שכל העולמות עולים מדרגה אחת בשבת. כמו למשל בסולמות של צלילים, שכל הצלילים עולים דרגה אחת יותר גבוהה. הם כביכול נשארים אותם הצלילים, אבל הם עולים למעלה והם עכשיו צלילים אחרים שנשמעים אחרת; באותו אופן יש לשבת פרצוף אחר, צורה אחרת, אבל זו הצורה ימות החול ההופכת למהות אחרת.

אני מקווה שאינני מסית לדברים האסורים, אבל יש ספר של אלדוס האקסלי, שהיה אחת התעמולות

מעלה אותה, וככל שהיא מעלה אותה יותר – התפילה היא בדרגה יותר גבוהה. מעין זה גם נאמר לעיל, שהתפילה הגבוהה ביותר היא כאשר האדם איננו מבקש על עצמו אלא הוא מבקש על המציאות, הוא מבקש על 'סוד גלות השכינה'. אם כן, התפילה היא תהליך של זיקוק שבו העולם עולה ומיטהר יותר ויותר, עד שהתפילה נעשית מהות אחרת לגמרי.

במובן הזה, השבת היא בעצם התפילה של כל ימות השבוע – היא הסולם שמוצב ארצה בימות החול, וראשו מגיע השמימה. הסולם הזה נבנה מימות החול, מן העמל, היגיעה והטרחה שלהם ומכל מה שקרה בהם, אלא שבשבת כל הדברים הללו עוברים תהליך של זיקוק. בשבת אינני עוסק בצרכי חול, ולא זו בלבד אלא שבשבת לא אומרים את כל התפילות שיש בהן בקשות פרטיות, ובכללן גם בקשות כלליות מאוד – לא מדלגים רק על בקשות על פרנסה ורווחה, אלא אף על גאולה וישועה ומחילה וסליחה. מה שנשאר בשבת הוא רק התהליך של הזיכרון.

גם באומנות יש תהליך מסוים של זיקוק. אני יכול לבחור כמוטיב לציור מלאך, אבל זה לא משנה לגבי האמנות – מפני שבאותה מידה אני יכול גם לקחת כמוטיב משרתת מלוכלכת או ערמת אשפה ועדיין לעשות מזה אמנות. האומנות בעצם עושה תהליך של זיקוק, ועל ידי כך דברים זזים ומקבלים צורה אחרת. באחד מהסיפורים של רבי נחמן מדובר על העניין של המנגינה, והוא אומר שכל

ועיין מה שנתבאר בעניין הזה בד"ה "כי על כל כבוד חופה" (ישעיהו ד, ה), בפירוש "ברוך כבוד ה' ממקומו" (יחזקאל ג, יב), ועיין מה שנתבאר בפירוש 'ברוך המקום' בד"ה "בשברי לכם מטה לחם" (ויקרא כו, כו). במאמרים האלה מדובר על תהליך השינוי שמשנה את המהות של העולם התחתון, ועל ידי כך העולם הזה עולה לדרגה יותר גבוהה.

סיכום

בסופו של דבר, המאמר הזה עסק בנושא אחד: ענין עונג שבת. אדמו"ר הזקן הסביר באריכות מה זה עונג בכלל, והוא דיבר גם על הדרגות של עונג ועונג למעלה מעונג. הוסבר שכשאנו אומרים ששבת היא מעין עולם הבא, הכוונה היא שכשם שהעולם הבא הוא למעשה חיוו של האדם בתוך העולם הזה רק שהם מוארים באור אחר, כלומר שהאדם מקבל את כל מה שהוא עשה בעולם הזה בהארה אחרת – כך גם השבת מאירה את מעשי ימות החול. דרך אגב, זה נכון בשני המובנים, כלומר שעונש הגיהנום הוא בתמצית אותו דבר כמו שכר של גן עדן. כשאדם עושה עבירה בעולם הזה – אז הוא עושה עבירה; אבל כשהוא מקבל עונש, זה נעשה באיזושהי עוררות גדולה. ההארה הזו, העוררות הזו למעשה פועלת בשני הצדדים: בצד החיוב ובצד השלילה. במובן הזה, בגיהנום לא צריך לתת לאדם דברים חדשים, אלא רק לתת לו לעבור את החיים שלו. בסך הכל האדם איננו מתבשל בדוד חדש, אלא הדוד כבר מוכן קודם – ואפילו הוא בעצמו יצר את אותו. יש מישהו שמעשיו

המוצלחות ביותר לשימוש בהלוצינוגן. יש לו שם תיאור שכשהוא לקח מסקלין, שפועל כמו LSD, הוא רואה איך שהכסא נעשה זורח כולו, הוא מואר כולו. זה בעצם מה חלק מתהליך ההארה של השבת: השבת לוקחת את אותם הדברים וגורמת להם להתחיל להיות זוהרים מבפנים.

אגב, יש תופעות כאלה גם בתוך העולם החומרי, ויש כמה דברים שבנויים על התהליך הזה: אני מכניס באיזה דבר כמות מסוימת של אנרגיה עד שהאלקטרונים שלו מתחילים לבעוט והם מפסיקים להיות גופים דוממים, וכל אחד מהם מתחיל לזהור באור אחר. פלואורסנט למעשה, ואפילו נורה חשמלית פשוטה בנויים על אותו עיקרון: אני מכניס כמות מסוימת של אנרגיה ואז החומר מתחיל לשנות את צורתו: הוא מתחיל לקבל צבעים וצורות, הוא מקבל אופי אחר ונעשה מאיר. כמואר, זה בעצם מה שעושים בשבת: במהלך השבוע אני מכין את כל החומר, ובשבת צריך להתרחש תהליך שיגרום לחומר הזה לזרוח. למשל, ציירתי ציור בערב שבת – אז ביום השבת הציור הזה צריך להתחיל להאיר.

זהו העניין של 'השבת כהלכתה', של השבת שלא כתהליך פסיבי. יש סוג מסוים של עבודה בשבת, אבל העבודה הזו היא איננה עבודה של יצירת תבניות או הדברים חדשים, אלא היא עבודה ממין אחר – של נתינת הארה לכל הדברים הללו. על ידי השבת השבוע מזדקק, הוא מקבל צורה חדשה ופרצוף חדש, ועל ידי זה הוא מאיר.

השבת היא בעצם שינוי מהות, מציאות חדשה של האדם. זהו למעשה עיקר הנקודה של הביאור שלו לפסוק "ה' נותן לכם את השבת", ועל מה שדובר על כך ש-"עסקא דשבתא כפול". הכפילות הזו של השבת היא אותה הכפילות של הסולם, שכולל בתוכו מצד אחד את ההעלאה מלמטה למעלה אבל גם הנתינה חזרה מלמעלה למטה; יש את האתערותא דלתתא ואת האתערותא דלעילא, ושתייהן באות יחד – מלאכי האלוקים עולים ויורדים בו כמעט בבת אחת.

העונג של השבת הוא בעצם ברגע שהמעשה של החול מגיע לזיקוק; כאשר דבר כזה קורה, המעשה בעצמו מגלה את העונג של השבת, הוא מגלה את העונג שטמון בתוכו. אלא שהשבת היא רק מעין העולם הבא, ומשום שהשבת היא חלק מתוך התהליך הזה, אנחנו בסופו של דבר עדיין קשורים בתוך התהליך. זו הסיבה לכך שאיננו חשים את השלימות המלאה עד שנגיע למעלה, עד שנעבור מדרגה אחר מדרגה עד לעולם הגמור והשלם, בבחינת 'יום שכולו שבת'. 'יום שכולו שבת' הוא למעשה סך כל חיי העולם הזה, כאשר כל השנים שקדמו לחיי העולם הבא הופכים כעת להיות למהות אחרת בתוך היום שכולו שבת, כיוון שכל דבר שנעשה בהם הופך להיות דבר שבת.

***

היו מעשי זפת, אז כל מה שיש לו זה רק זפת – זה הכל.

הנקודה היא שהאדם עובר שוב את המעשים שלו, רק שכעת הוא עובר אותם בדרגה הרבה יותר גבוהה של עוררות. דרגת המודעות של העולם עולה פי כמה וכמה, ולכן גם הרע מתחיל להיות דבר שהוא העונש שלו בעצמו. זה העניין של "תמותת רשע רעה" (תהילים לד, כב) – שאין דבר יותר גרוע מאשר הרעה בעצמה. אלא שבעולם הזה האדם רק מרגיש חלק מהרעה הזו, ולכן הוא יכול לעשות אותה; בעולם גבוה יותר הוא כבר ייחנק בתוכה, משום שהוא חש אותה בשלמות. באותו אופן יש גם שכר, כלומר ששכרה של המצווה הוא השכר של ההווה של הקדושה שהאדם יצר, וכעת הוא עובר אותה בשלמות.

מהצד הזה השבת היא מעין עולם הבא, משום שהיא לוקחת את השבוע ומעלה אותו לדרגה יותר גבוהה. כל מה שהיה בשבוע הופך בשבת למהות גבוהה ועליונה יותר. כפי שכבר הזכרתי, זו הסיבה לכך שיש כל כך הרבה דברים שבימות החול הם רשות אבל בשבת הם מצווה: יש למעשה עליית מדרגה מימות החול לשבת. אמנם בשבת האדם איננו אוכל בפה אחר, אבל האכילה שלו צריכה להיות במהות אחרת.

גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.

נשמח לתרומה עבור
המשך הפצת הגיליונות!
תרומה מומלצת: ₪ 2

לקבלת גיליון
שבועי דיגיטלי

המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מודפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275

מרכז שטיינזלץ
למד את עמי

